

Adroddiad i'r: Cyngor

Dyddiad y Cyfarfod: 4 Gorffennaf 2017

Aelod / Swyddog Arweiniol: Bobby Feeley / Phil Gilroy

Awdur yr Adroddiad: Phil Gilroy

Teitl: **Arolygiad AGGCC o Wasanaethau Gofal Cartref**

1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?

Mae'r adroddiad yn rhoi diweddariad i Aelodau ar yr ymateb i adroddiad Cyngor Sir Ddinbych yn dilyn adolygiad Cenedlaethol AGGCC o ofal cartref yng Nghymru.

2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?

Sicrhau fod Aelodau'n ymwybodol o'r cynnydd a wnaed wrth fynd i'r afael â phryderon penodol.

3. Beth yw'r Argymhellion?

Bod yr Aelodau'n ystyried y materion a godwyd yn adroddiad arolygu AGGCC ac yn cefnogi'r ymatebion a'r cynnydd a wnaed gan y Gwasanaethau Cymorth Cymunedol.

4. Manylion yr adroddiad

4.1 Ym mis Tachwedd 2015 cynhaliodd AGGCC adolygiad cenedlaethol o ddarpariaeth gofal cartref. Fel rhan o'r adolygiad cynhaliwyd arolygon mewn 6 Awdurdod Lleol, gan gynnwys Sir Ddinbych.

4.2 Pwrpas yr arolygon oedd asesu llwyddiant gwasanaethau cymdeithasol yr awdurdod lleol o ran gwireddu deilliannau ar gyfer pobl drwy werthuso effeithiolrwydd a safon y gofal cartref a gomisiynwyd gan yr awdurdod lleol. Roedd y dulliau a ddefnyddiwyd yn ystod yr arolwg yn cynnwys ystyried gwybodaeth a gafwyd gan yr awdurdod lleol, trafodaethau gyda chomisiynwyr, grŵp ffocws gyda darparwyr gofal ac archwilio achosion chwech o bobl oedd yn defnyddio'r gwasanaeth gofal cartref, gan gynnwys trafodaethau gydag unigolion yn ôl yr angen.

4.3 Cyflwynwyd adroddiad drafft i'r swyddogion er mwyn iddynt wneud sylwadau ynglŷn â'i gywirdeb, ond er i ni gael cyfarfod gydag un o'r arolygwyr i drafod ein pryderon ynglŷn â'r ffaith nad oedd fawr ddim tystiolaeth i ategu casgliadau'r arolygwyr, ychydig iawn oedd wedi newid yn yr adroddiad terfynol.

4.3.2 Wnaeth AGGCC ddim cyflwyno'r adroddiad terfynol i'r Cyngor, yn hytrach fe'i cyhoeddwyd ar eu gwefan heb ystyried sylwadau'r swyddogion am y casgliadau.

4.3.3 Heb fynd dros yr holl fanylion a ddarperir yn yr atodiadau, tynnir sylw Aelodau at nifer o faterion y sy'n anghywir ym marn swyddogion.

Pryder AGGCC	Ymateb yr Awdurdod Lleol
---------------------	---------------------------------

1	<p>Nid oes gan Sir Ddinbych Ddatganiad Sefyllfa'r Farchnad (DSF) gryf a manwl mewn perthynas â gofal cartref.</p>	<p>Roedd Sir Ddinbych, ynghyd â holl Awdurdodau Lleol eraill Gogledd Cymru, yn y broses o weithio gyda'r Sefydliad Gofal Cyhoeddus er mwyn gwella ein Datganiad Sefyllfa'r Farchnad. Cyngor yr 'arbenigwyr' hyn yw y dylid cadw'r DSF yn fyr ac yn gryno gan ddarparu gwybodaeth am boblogaeth ayyb ar wahân. Dyna oedd yr arfer yn y DSF ar y pryd.</p> <p>Mae'r DSF wedi ei gyhoeddi bellach ar wefan Sir Ddinbych. Rydym yn credu ei fod yn DSF cryf sy'n rhoi digon o wybodaeth i ddarparwyr er mwyn hysbysu eu rôl a'u swyddogaeth ar gyfer y dyfodol.</p>
2	<p>Nid yw dull Sir Ddinbych o dendro-mini ar gyfer pecynnau unigol o ofal yn arwain at ddeilliannau cynaliadwy. Gofynnir i ddarparwyr gyflwyno cyfradd 'cyfwerth â neu is na' ein cyfraddau dangosol.</p>	<p>Ni chafwyd tystiolaeth i gefnogi'r datganiad hwn gan yr arolygydd. Mae'r datganiad ynglŷn â chyflwyniad cyfraddau yn ffeithiol anghywir – gofynnir i ddarparwyr ddweud wrthym a ydynt yn gallu bodloni gofynion y pecyn a faint fyddai hynny'n ei gostio. Yn unol â Gwerth Gorau, os oes mwy nag un darparwr sy'n gallu bodloni'r gofynion, derbynnir y cais isaf.</p> <p>Mae pob darparwr wedi cael cynnydd sylweddol i'w ffioedd yn Ebrill 2017 ac mae gwaith wedi mynd rhagddo yn Sir Ddinbych ac yn rhanbarthol er mwyn deall cost llawn darparu'r gwasanaeth. Bydd holl ddarparwyr y rhanbarth yn cael eu holi eleni i dendro am le ar fframwaith a bydd y system honno yn eu galluogi i fewnbynnu eu ffioedd am weithio yn ein hardal.</p> <p>Yn Sir Ddinbych rydym wedi cynnal y rhan fwyaf o'n darparwyr a dydy recriwtio yn ein hardal ni ddim yn ymddangos i fod yn waeth nag unrhyw le arall yn y Wlad.</p>
3	<p>Mae Sir Ddinbych yn talu tâl cadw tra bydd unigolyn yn yr ysbyty ond dim ond am bythefnos, sy'n golygu bod posibilrwydd y bydd darparwr newydd yn cael ei benodi i ofalu am yr unigolyn pan gaiff ei ryddhau o'r ysbyty.</p>	<p>Mae Sir Ddinbych yn un o ddim ond ychydig o Awdurdodau Lleol sy'n talu tâl cadw am unrhyw hyd tra bydd unigolyn yn yr ysbyty, ac er ei bod yn ymddangos bod yr arfer hwn yn cael ei feirniadu yn yr adroddiad, yn ein barn ni mae'n un da. Er gwaethaf y broblem bod gwneud taliadau cadw yn gallu bod yn anghynaliadwy, bydd anghenion unigolyn hefyd yn newid yn ystod arhosiad hirach yn yr ysbyty a bydd cynllun gofal a chefnogaeth newydd yn angenrheidiol.</p>
4	<p>Mae Sir Ddinbych yn comisiynu galwadau 15 munud o hyd, a'r farn yw nad yw hyn yn dderbyniol.</p>	<p>Mae'r Ddeddf Rheoleiddio ac Arolygu newydd yn nodi ym mha amgylchiadau y gellir comisiynu galwadau 15 munud. Mae swyddogion wedi adolygu pob cynllun gofal a chefnogaeth sy'n cynnwys galwadau 15 munud a'r casgliad oedd bod pob un yn cydymffurfio a'r Ddeddf. Yn ddi-ddorol, mae'r adroddiad cenedlaethol yn datgan nad pa mor hir yw galwad sy'n bwysig ond yn hytrach y deilliant. Yn Sir Ddinbych roedd y rhan fwyaf o alwadau 15 munud yn cael eu darparu yn ychwanegol i alwadau hirach eraill yn ystod y dydd.</p>

		<p>Ym mhob adolygiad gofal a wneir, rydym yn ystyried unrhyw alwadau 15 munud yn benodol ac yn cofnodi barn yr unigolyn a'r darparwyr er mwyn sicrhau eu bod bob amser yn briodol.</p> <p>Yn y dyfodol, mae pecynnau gofal newydd yn fwy tebygol o gael eu comisiynu yn seiliedig ar y deilliannau a ddisgwylir yn hytrach nag ar amser a hyd galwadau. Mae'n bosib y bydd galwadau 15 munud yn dal i ddigwydd o dan yr amgylchiadau hyn, ond dim ond os yw'r unigolyn yn benodol eisiau galwadau gwirio byr yn ystod y dydd.</p>
5	Dylai'r Awdurdod Lleol adolygu'r trefniadau sefydliadol ar gyfer comisiynu a chontractio oherwydd nad ydynt yn glir i bawb ac mae hynny'n cael cryn effaith ar effeithiolrwydd y cylch comisiynu, yn arbennig o ran monitro contractau.	Ni chafwyd tystiolaeth i gefnogi'r datganiad hwn gan yr arolygydd. Nid yw'r trefniadau'n wahanol iawn i drefniadau llawer o Awdurdodau Lleol eraill ar draws Cymru ac maent wedi'u derbyn â'u mabwysiadu ar gyfer comisiynu a chontractio, sydd yn 2 wahanol ran o'r Cylch Comisiynu. Amlygwyd trefniadau comisiynu – er yn wahanol ar draws y 6 Awdurdod Lleol a arolygwyd - fel rhywbeth sy'n peri pryder ym mhump o'r adroddiadau unigol.
6	Nid yw'r Awdurdod Lleol yn cyfarfod darparwyr yn rheolaidd ac mae perthnasau dan straen.	<p>Ni chafwyd tystiolaeth i gefnogi'r datganiad hwn gan yr arolygydd. Mae Pennaeth y Gwasanaeth yn cadeirio cyfarfodydd chwarterol gyda'r Darparwyr, sy'n cynnwys Fforwm Gofal Cymru (Rheolwr y Gwasanaeth oedd yn eu cadeirio gynt) ac mae'r ffaith y cynhelir y cyfarfodydd hyn yn dangos bod y datganiad hwn yn ffeithiol anghywir.</p> <p>Rydym wedi cwrdd gyda Darparwyr hefyd mewn gweithdai er mwyn mynd i'r afael â'u pryderon ynglŷn â gweithio mewn ffyrdd sy'n Canolbwyntio ar Ddeilliannau er mwyn cwrdd disgwyliaidau'r Ddeddf newydd. Rydym hefyd wedi eu cyfarfod yn rhanbarthol er mwyn cyflwyno bwriadau'r tendr fframwaith rhanbarthol a chynnig cymorth busnes i'r rheiny a fyddai'n gwerthfawrogi hynny. Mae'n perthynas â darparwyr yn parhau yn gryf a chyfeiriodd darparwr at hynny mewn cyfarfod rhanbarthol.</p>
7	Nid yw adolygiadau bob amser yn cael eu cynnal fel sy'n angenrheidiol	Cwblhawyd dros 90% o adolygiadau ar yr adeg iawn y llynedd, sy'n golygu bod Sir Ddinbych yn un o'r awdurdodau sy'n perfformio orau yng Nghymru.

4.4 Cafodd canfyddiadau adroddiad arolygu Sir Ddinbych eu bwydo i mewn i'r adolygiad cenedlaethol a chasgliad y Crynodeb Gweithredol oedd:

- bod y rhan fwyaf o bobl, y rhan fwyaf o'r amser, yn fodlon ac yn gwerthfawrogi'r gofal maen nhw'n ei gael.
- mai trefniadau gweithredu da ar ran asiantaethau gofal cartref unigol, nid faint maen nhw'n cael eu talu, yw'r peth pwysicaf o safbwynt ansawdd y gofal y bydd pobl yn ei dderbyn.
- er gwaethaf tâl ac amodau gwaith gwael, mae'r rhan fwyaf o weithwyr gofal yn unigolion sy'n cael eu symblu gan synnwyr o allgaredd ac mae ceisio rhoi'r gofal gorau i bobl yn rhywbeth naturiol iddyn nhw.

- roedd trefniadau prynu gofal y gwahanol awdurdodau lleol a'r Byrddau Iechyd Lleol yn amrywiol dros ben.
- mae prinder gweithlu cyffredinol, sy'n golygu bod galwadau'n cael eu 'gwthio i mewn' a bod y galwadau eu hunain yn fyrrach nag y dylent fod.
- mae tueddiad i fod yn or eiddgar wrth weithredu rheolau caffael a chyllid er mwyn gostwng prisiau yn y byrdymor a gosodir telerau llym dros ben o fewn cytundebau (angen cyfrif am bob ceiniog).
- mae diffyg capasiti difrifol ac mae'r farchnad yn hynod o fregus

4.5 Mae swyddogion yn cydnabod bod risgiau gwirioneddol yn wynebu'r farchnad gofal cartref ac maent wedi cymryd, neu byddant yn cymryd, y camau canlynol fel y'u trafodwyd - pob un ond yr un olaf – gyda'r arolygydd:

- Cymorth i hysbysebu a recriwtio staff *Yn parhau*
- Gweithio gyda chydweithwyr a darparwyr rhanbarthol drwy'r Bwrdd Comisiynu i ddatblygu dull newydd o weithio yn seiliedig ar gontractau mewn lleoliadau penodol ac yn canolbwyntio ar ddewis y defnyddiwr a deilliannau yn hytrach nac 'amser a thasg'. *Mae hyn ar amser i ddigwydd yn ystod 2017. Bydd gofyn i ddarparwyr dendro am le ar fframwaith newydd.*
- Parhau i roi cefnogaeth gyda hyfforddiant staff *Yn parhau*
- Datblygu tîm mewnol tymor byr er mwyn rhoi amser i ddarparwyr recriwtio ar gyfer cynlluniau gofal a chymorth newydd. *Mae trafferthion wrth recriwtio wedi golygu fod oedi ar ddatblygiad llawn y prosiect hwn.*
- Cynnydd ffi gyfartalog o 5%, i gydnabod effaith y Cyflog Byw Cenedlaethol a phwysau arall wedi ei gytuno ar gyfer 2016/17 ac eto ar gyfer 2017 / 18
- **Datblygu Datganiad Sefyllfa Farchnad gyfredol, gan dynnu o'r gwaith sy'n cael ei wneud o safbwynt yr Aseiad O Anghenion Poblogaeth ranbarthol.** *Mae hyn wedi ei gyhoeddi ar wefan Sir Ddinbych.*
- Ailasesu'r holl unigolion sy'n derbyn gofal cartref er mwyn sicrhau ffocws ar ddeilliannau a bod y meini prawf cymhwysedd newydd a bennwyd yn y Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant yn cael eu defnyddio mewn modd cyson a bod unigolion yn cael cefnogaeth i ddefnyddio'u hadnoddau eu hunain ble bynnag bosibl, gan greu mwy o le yn y farchnad. *Mae'r gwaith hwn wedi dechrau a disgwylir y bydd yn cymryd 18 mis i'w gyflawni.*

5. Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at y Blaenoriaethau Corfforaethol?

Mae pobl sy'n derbyn gofal cartref yn cael eu diogelu a'u cefnogi i fyw'n annibynnol.

6. Faint fydd yn ei gostio a sut fydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

Nid oes unrhyw gostau ychwanegol nac effaith ar wasanaethau eraill yn deillio o'r adroddiad hwn.

7. Beth yw prif gasgliadau'r Aseiad o'r Effaith ar Les?

Nid oes angen cynhyrchu aseiad o effaith ar les mewn perthynas â'r adroddiad hwn.

8. Pa ymgynghoriadau a gynhaliwyd gydag Archwilio ac eraill?

Dim.

9. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid

Mae'r risgiau yn y farchnad gofal cartref wedi'u cydnabod yn gorfforaethol ac maent wedi'u cynnwys yng nghynlluniau ariannol tymor canolig y cyngor.

10. Pa risgiau sydd yna ac oes yna unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?

Mae diffyg marchnad gofal cartref gadarn a chynaliadwy yn golygu bod risg na all y Cyngor gyflawni ei flaenoriaeth o alluogi pobl i fyw'n annibynnol. Nod y gweithredoedd y rhoddir manylion yn eu cylch yn yr adroddiad yw mynd i'r afael â'r risg hwn.

11. Pŵer i wneud y Penderfyniad

Mae pwerau'r Pwyllgor Archwilio mewn perthynas â'r mater hwn wedi'u pennu yn Adran 21 o Ddeddf Llywodraeth Leol 2000 ac Adran 7 o Gyfansoddiad y Cyngor.